

Uchylenie się od skutków oświadczenia woli

Agnieszka Kosińska, [radca prawny Wrocław](#), Rödl & Partner

Potrzeba ochrony przed nieuczciwym zachowaniem wspólnika spółki handlowej przemawia za zastosowaniem wobec niego przez osobę dotkniętą tą nieuczciwością wszelkich środków, jakie przewiduje prawo, w tym także uwolnienia się od skutków złożonego oświadczenia woli na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, ze względu na działanie pod wpływem błędu lub podstęp. Strona może uchylić się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w wyniku podstępu także wtedy, gdy oświadczenie to dotyczy przystąpienia do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, objęcia udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki lub wniesienia wkładów na pokrycie obejmowanych udziałów, w tym praw do nieruchomości (art. 86 k.c. w związku z art. 2 k.s.h.).

Tak uznał Sąd Najwyższy w wyroku z 2 lutego 2017 r., I CSK 92/16.

Powód prowadził działalność gospodarczą pod nazwą „X”. Spółka ta była zadłużona przez co powód rozważał złożenie wniosku o upadłość. Jej wspólnik – W.S. zaoferował pomoc, polegającą na utworzeniu z „X” i W.S. sp. z o.o. nowego podmiotu - „Y”. sp. z o.o. W.S. sp. z o.o. zapewniła powoda o respektowaniu jego umów kredytowych z bankiem oraz przystąpienie nowej spółki do długu we wszystkich innych umowach kredytowych powoda.

Sąd ustalił, że od początku działalności nowa spółka miała kłopoty finansowe. Wkrótce przestała spłacać swoje zobowiązania oraz nie spłacała zobowiązań powoda, nie przejęła także wszystkich jego zobowiązań, a już po kilku miesiącach jej zadłużenie przekroczyło połowę kapitału zakładowego. W rezultacie powód powiadomił organy ścigania o popełnieniu przestępstwa na jego szkodę oraz złożył pisemne oświadczenie skierowane do „Y”. sp. z o.o., że uchyła się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych w akcie notarialnym. Powołał się na błąd istotny, polegający na uznaniu, że mocą zawartej umowy firma „Y”. sp. z o.o. przejmie wszystkie jego zobowiązania zaciągnięte przed zawarciem tej umowy, a tymczasem okazało się, że wniesienie jego przedsiębiorstwa do spółki „Y”. sp. z o.o. było zaplanowanym przedsięwzięciem mającym na celu przejęcie jego majątku.

Sąd okręgowy w wyroku uwzględnił powództwo w tej sprawie, stwierdzając nieważność umowy zawartej notarialnie między stronami. Ponadto stwierdził nieważność notarialnego oświadczenia powoda w sprawie przystąpienia przez niego do „Y”. sp. z o.o. i objęcia udziałów o wartości 48 000 złotych wraz z zobowiązaniem do pokrycia nowo powstałych udziałów aportem w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa pod nazwą „X” oraz zgody na nieodpłatne używanie znaku graficznego firmy. W wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Okręgowy uznał, że powód przystępując do podpisania aktów notarialnych został podstępnie wprowadzony w błąd i do jego roszczenia ma zastosowanie przepis art. 86 k.c. dotyczący uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem podstępu.

Następnie strona pozwana złożyła apelację, którą Sąd apelacyjny uznał i zmienił wyrok Sądu okręgowego, oddalając tym samym powództwo powoda. Sąd przyjął m.in., że do czynności prawnych w zakresie spółek handlowych nie stosuje się przepisów o wadach oświadczenia woli według kodeksu cywilnego i niewłaściwym jest również stosowanie tych przepisów na podstawie art. 2 k.s.h.

Po rozpoznaniu skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę sądowi apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Komentarz eksperta

Agnieszka Kosińska, [radca prawny we wrocławskim biurze Rödl & Partner](#)

Zgodnie z art. 2 k.s.h. w sprawach nieuregulowanych kodeksem spółek handlowych stosuje się przepisy kodeksu cywilnego, a jeżeli wymaga tego właściwość stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio.

Sąd Najwyższy rozstrzygał wątpliwości, czy ze względu na szczególną formę prawną, jaką jest spółka handlowa, można do niej stosować i w jakim zakresie przepisy o wadach oświadczenia woli wynikające z kodeksu cywilnego, zwłaszcza o błędzie i podstępie. Jest to przede wszystkim sporne z punktu widzenia konsekwencji w zakresie kwestii majątkowych spółki kapitałowej, a także zapewnienia ochrony wierzycieli, związanej zwłaszcza z wpisami do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż w orzecznictwie nie jest kwestionowane zastosowanie przepisów o wadach oświadczenia woli w sprawach, w których uczestniczą spółki handlowe (wyroki Sądu Najwyższego: z 17 czerwca 2014 r., I CSK 401/13; z 19 listopada 2015 r., IV CSK 11/15; z 7 maja 2014 r., II CSK 419/13).

Z orzeczenia Sądu Najwyższego z 7 maja 2014 r., II CSK 419/13, wynika że wady mogą dotyczyć zarówno oświadczeń wobec spółki, jak i czynności prawnych samej spółki.

Sąd Najwyższy powołał się również na zasadę jedności prawa cywilnego, według której prawo handlowe stanowi jego część. W związku z tym stosunki prawne prawa handlowego są jednocześnie stosunkami prawa cywilnego dotyczącymi obrotu gospodarczego.

Sąd Najwyższy podkreślił również, iż należy rozpatrzyć zagadnienie także z punktu widzenia interesów osoby, która przystępuje do spółki i pokrywa obejmowane w niej udziały wnoszonymi wkładami. Nie można twierdzić, że podejmuje przez dokonanie odpowiednich czynności ryzyko gospodarcze i powinna ponieść niekorzystne tego skutki dla siebie nawet wtedy, gdy zachowanie pozostałych wspólników okaże się rażąco nieuczciwe, podstępnie wprowadzające w błąd nowego wspólnika lub wspólnika obejmującego nowe udziały w podwyższonym kapitale zakładowym spółki. Sąd Najwyższy wskazał, iż jeżeli niektórzy ze wspólników zachowują się nielojalnie i nieuczciwie, podstępnie wprowadzając w błąd kolejnego wspólnika, który działając w zaufaniu do pozostałych wspólników powierza spółce swój majątek, to nie zasługują na ochronę ani oni, ani spółka, w której uczestniczą. W takich przypadkach potencjalni wierzyciele nie powinni być lepiej traktowani niż wspólnik będący realną ofiarą nieuczciwości. W związku z powyższym Sąd Najwyższy słusznie uznał, iż brak jest podstaw do pozbawienia wspólnika spółki handlowej możliwości uchylecia się w takich przypadkach od skutków złożonego oświadczenia woli przez złożenie odpowiedniego oświadczenia, ze względu na działanie pod wpływem błędu lub zwłaszcza podstępem na podstawie przepisów kodeksu cywilnego (art. 88 § 1 w związku z art. 84 i 86 k.c. oraz art. 2 k.s.h.).

Źródło: <http://www.rp.pl/Firma/308259987-Uchylenie-sie-od-skutkow-oswiadczenia-woli.html?template#ap-1>